

SCHAKEL-KONTAKT

UITGAVE VAN DE NEDERLANDSE KERK
IN DUITSLAND

52^e JAARGANG • NR. 03 • 2026

nederlandse-kerk.de

WELKOM	02
CONTACT	02
MEDITATIE	
(ON)GELOOF	03
COLUMN	
VALSE BESCHULDIGINGEN	04
UIT HET BREED MODERAMEN	05
INGEZONDEN	
DANKBAAR	06

INGEZONDEN	
PALMZWEIGE UND GEUSENBOTE	08
UIT EEN ANDER LIEDBOEK	
ALS WIJ TOT U BIDDEN, VADER	09
WAAR & WANNEER	10
SCHAKELKIDS	
ZORG GOED VOOR DE AARDE!	19
TOT SLOT	20

Beste lezers, Als redactie hebben we inmiddels voor de tweede keer Schakel-Kontakt in de nieuwe vormgeving gemaakt. We kregen van u als lezers van diverse kanten positieve reacties op het nieuwe formaat: praktisch, handzaam en als altijd mooi vormgegeven, dat was de te-

neur van de berichten. Dat horen we natuurlijk graag! Zelf zijn we ook blij met het nieuwe format, en we zien dat het tevens het gewenste resultaat heeft: we kunnen hierdoor makkelijker een 'gevuld' blad maken.

Het vullen gebeurt steeds vaker mede door u. Ook voor dit nummer zijn weer lezers in de pen geklommen. Rob Maris schreef een reactie op een stuk in de vorige Schakel, Sabine Maijenburg uit Alkmaar was positief verrast door de nieuwe Nederlandse kerkdienst in Bavern en wilde hierover graag schrijven, en Sigrid Nagy uit Berlijn zette weer een mooi stuk kerkelijke geschiedenis met een Nederlands tintje op papier.

Naast het bovengenoemde vindt u in deze Schakel veel berichtgeving rondom de nieuwe predikanten in Düsseldorf, München-Karlsruhe en Berlijn, zowel door de betreffende kernen en predikanten als vanuit het moderamen.

In de meditatie en de liedboekbijdrage gaat het deze keer om (on)geloof en bidden en de kinderen kunnen knutselen rondom zorg voor de aarde en het klimaat. Op de achterpagina vindt u in de nieuwe rubriek "Tot slot" weer een mooie foto met een passende Bijbeltekst en een beetje achtergrondinformatie.

Veel dank voor alle bijdragen! We benadrukken hierbij graag nogmaals, dat het zeer welkom is als u zelf iets voor Schakel-Kontakt wilt aanleveren. Kerk zijn we tenslotte

*Veel leesplezier,
hartelijke groet
namens de redactie,
Marjolein Kranse*

**NEDERLANDSE KERK
IN DUITSLAND NKID**

www.nederlandse-kerk.de

ALGEMENE KERKENRAAD

Voorzitter: Rob Maris, Peter-Schlack-Straße 17,
52372 Kreuzau, Tel.: 02422 1842600,
E-mail: voorzitter@nederlandse-kerk.de

Scriba: Jeanine Daller, Tel.: 0152 523 434 54
E-mail: scriba@nederlandse-kerk.de

Voorzitter Verein en CvK: Rob Maris
Peter-Schlack-Straße 17, 52372 Kreuzau
Tel.: 02422 1842600,
E-mail: cvkvoorzitter@nederlandse-kerk.de

1^e Penningmeester: Hendrik Schreuder
Döringstr. 5, 10245 Berlin,
E-mail: penningmeester@nederlandse-kerk.de

2^e Penningmeester: Barend Bosschietier
E-mail: secretarisCvK@nederlandse-kerk.de

Kopij voor Schakel-Kontakt tot en met 17 juli inleveren bij Marjolein Kranse, schakel-kontakt@nederlandse-kerk.de

BANKREKENING

Bank für Kirche und Diakonie Duisburg
IBAN: DE65 3506 0190 1012 0200 11
BIC: GENODED 1 DKD
t.n.v. Nederlandse Kerk in Duitsland

KERKELIJK BUREAU

Annie Wagenaar, Lienen 1, 26931 Elsfleth
Tel.: 04404 960296,
E-mail: bureau@nederlandse-kerk.de

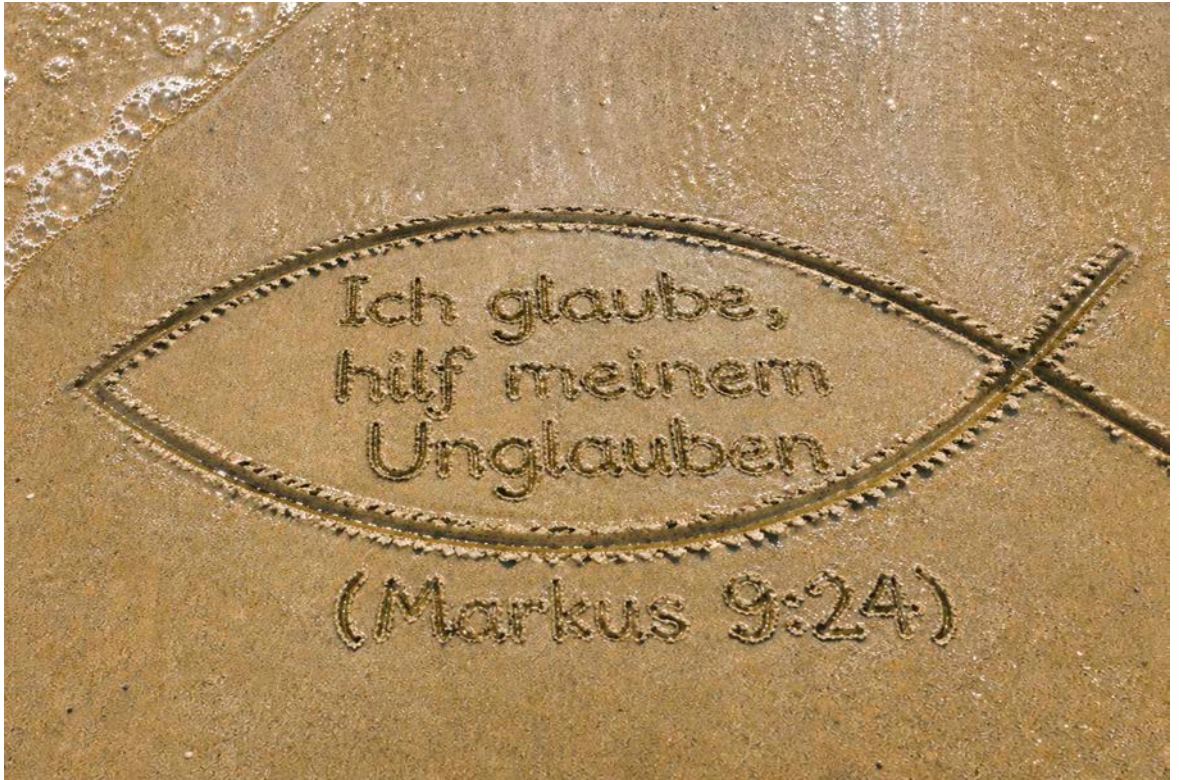
COLOFON

Schakel-Kontakt • 52^e jaargang • nr. 03 • 2026

Uitgever: Kerkenraad van de Nederlandse Kerk
in Duitsland

Redactie: Marjolein Kranse, Jan Adriaanse (v.i.S.d.P.)

Uitgeverij: DIGNUS.DE Medien • www.dignus.de
uitgave € 5,00 • abonnement € 20,00 / jaar

(ON)GELOOF Johannes 20 : 24-29

Rond Pasen komt vaak de Bijbelse figuur van Thomas ter sprake. Ook wanneer je weinig weet van de Bijbel klinkt de naam van Thomas vaak bekend in de oren. Dat is vooral omdat Thomas ook een bijnaam heeft en die is overbekend: De 'ongelovige' Thomas. Met een bijnaam is het vaak zo dat je er niet zo makkelijk vanaf komt en dat is ook precies wat er bij Thomas aan de hand is. Al tweeduizend jaar wordt de naam van Thomas gelinkt aan het woord 'ongeloof' en zijn twijfel komt op ons sympathiek en authentiek over. Herkenbaar voor ons, met onze aarzelingen over God, over Jezus, over de zin van het leven en noem maar op.

Toch is het de vraag of de twijfel van Thomas vergelijkbaar is met veel uitingen van ongelooft waar wij aan gewend zijn. Als er op een bepaalde manier gesproken wordt over mensen die 'nog' in God geloven en die vasthouden aan zaken die voor het redelijk verstand onwaarschijnlijk en zelfs onmogelijk zijn. Ik heb niet het idee dat we Thomas in die hoek moeten indelen. Het gaat bij Thomas niet om deze vorm van twijfel en ongelooft, maar om vertrouwen.

Bij geloof gaat het er niet om dat je allerlei onwaarschijnlijkheden voor waar houdt, maar vooral om wat je werkelijk houvast geeft. Bij Thomas heeft de twijfel vooral te maken met de diepste grond van het bestaan: Waar is mijn God? Geen theoretische vraag of God al of niet kan bestaan, maar een geloofsvraag die raakt aan de zin van het leven.

De 'ongelovige' Thomas? Zo is hij bekend geworden en zo zal hij ook nog wel bekend blijven. Toch denk ik dat een kleine correctie geen kwaad kan en dat het goed is om het vooral óók te hebben over de 'gelovige' Thomas. Niet zijn ongelooft stelt hem voor vragen en brengt hem aan het twijfelen, maar juist zijn gelóóft. Zoals ook de vragen, die ons vanuit de Psalmen tegemoet klinken, gelóóftsvragen zijn: "Mijn God, mijn God, waarom?"

Geloof gaat niet om redeneringen en bewijzen, maar geloof is vertrouwen, een sprong in het diepe, over de twijfel heen. En twijfel, zoals de aarzeling van Thomas, is ook onlosmakelijk met een levend geloof verbonden: "Ik geloof, kom mijn ongelooft te hulp."

ds. Jan Adriaanse

VALSE BESCHULDIGINGEN

Leidde Jezus' oproer in de tempel zijn einde in?

In het kader van de intrede van de nieuwe predikant in München (zie de verslaglegging elders in dit blad) stelde een zekere Janny van der Woerd, een oudere, maar wakkere vrouw zich aan mij voor. Omdat ik toevallig de avond ervoor in mijn hotelkamer de Paas-Schakel gelezen had, kon ik zonder moeite zeggen: hee - ik heb uw stukje over belasting in de Bijbel gelezen, in de Schakel dus. En ik zei dat ik een tijdje geleden een interessante gedachte van Eugen Drewermann las, waarin hij stelt dat het oproer dat Jezus volgens Matteüs 21 in de tempel veroorzaakte de reden is voor zijn terechtstelling. Ik kom er direct op terug.

Eerst even naar Pilatus. Is het eigenlijk niet merkwaardig, dat hij, de Romein, bij Jezus niets vindt waaraan hij schuldig zou zijn? En volgens Lucas 23 Herodes ook niet? Het zal er wel mee te maken hebben dat Jezus óók gezegd had dat de belasting verschuldigd is aan degene wiens beeltenis op de munten te zien was. Dus tijdens het verhoor was er een valse beschuldiging geuit. In Marcus 12 wordt goed samengevat wat Jezus werkelijk over belasting zei ('Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.' - en ze waren met stomheid geslagen). Maar wat is er dan met Drewermanns gedachte? In een langere toespraak voor de Initiative für Natürliche Wirtschaftsordnung (INWO) in 1999 zei hij dit: *Indem Jesus gegen das Verschachern Gottes zum Profit der Priester im Tempel, gegen die Umwandlung des Gottesdienstes in einen Geschäftsdienst leidenschaftlich protestiert, wird er den Leuten gefährlich, die ihn sehr bald, ein paar Tage danach, hinrichten werden.*

Dit vind ik een heel plausibele gedachte. Hier hield hij op, een onschuldige "Wanderprediger" te zijn. Hier heeft iemand de moed gehad, het letterlijke machts-

middel bij uitstek aan te vallen, namelijk geld, en er niet slechts in de Bergrede over te praten. En heeft de belanghebbenden van het systeem, zoals het voor hen goed werkt, op een gevoelige plek geraakt. De handelaren reageerden als door een wesp gestoken moet je maar denken! Vooral tegen de achtergrond van de optekening van Lucas, dat het hele volk aan Jezus' lippen hing (Lucas 19:48).

Ik zie een zekere parallel met vandaag. Valse beschuldigingen – laat ik het generiek hebben over valse uitspraken – zijn vandaag een alledaags fenomeen. Zie de leugens die rechtsradicalen uiten in de sfeer van zondebokken. Ik denk dat het genoegzaam bekend is dat

zij het helemaal niet opnemen voor de kleine man als ze aan de macht komen, maar er tot die tijd goed in slagen, deze in veelvoud te mobiliseren tegen van alles en nog wat. Ultrarijke lieden als Thiel en Musk houden er rechts-radicalen ideeën op na. En dat alleen om hun eigen positie veilig te stellen.

Het is goed denkbaar, dat de tempelhandelaars zich letterlijk als populistten ontpopten en er met vergelijkbare retorische trucs als vandaag in slaagden

de volksmenigte indringend te laten roepen "kruisigt hem, kruisigt hem!". 'En met hun geschreeuw wonen ze het pleit', staat er in Lucas 23:23. Ook dat geschreeuw is een kenmerk van onze tijd – tot doodsbredrengen aan toe.

Wat ik maar wil zeggen? Wat we vandaag meemaken, maakt het des te plausibeler hoe Drewermann het toen interpreteerde. En niet alleen in omgekeerde zin.

Rob Maris

Glas-in-lood: Jan Thorn Prikker (1868–1932)

OPNIEUW EEN NIEUWE PREDIKANT!

Op 21 juni aanstaande ("Deo volente") zal in slechts een half jaar tijd de derde predikant van onze kerkgemeente als zodanig in een feestelijke dienst in Berlijn officieel als predikant worden bevestigd. Dat is waarschijnlijk vrij uitzonderlijk, maar in hoeverre, dat moeten NKiD-historici maar uitzoeken! Voor nu geldt dat we met deze heuglijke drieslag de komende tijd met meer vertrouwen tegemoet kunnen treden.

Dat we dit kunnen betalen zeg! Alsof oude tijden herleven. Daarom is het goed, het algehele kader voor ogen te hebben. Ds. Slink is 'slechts' predikant voor structurele hulpdiensten in Düsseldorf. Wat na het gedeeltelijke vertrek van ds. Adriaanse sinds zomer 2024 nodig was. Eén kern dus voor een nieuwe predikant. Maar het belangrijkste punt is, dat een lid van onze kerk in de kern Berlijn, te weten Jan Bart Alblas theoloog is, maar na zijn studie een baan in het bedrijfsleven invult. Hij heeft vorig jaar laten weten dat hij zich graag als onbezoldigd predikant aan de kern Berlijn zou willen verbinden. De motivatie ervoor is het kunnen bekleden van het ambt van predikant. En om predikant te kunnen worden, moesten alleen nog de

puntjes op de i gezet worden in samenwerking met de PKN en vervolgens met de classis Gelderland Zuid & Oost, die uiteindelijk (dit voorjaar) de approbatie verleende.

Eén en ander is in gang gezet op de KKR-vergadering in mei vorig jaar. Daar is ook besloten om het proces in gang te zetten dat uiteindelijk met de beroepbaarstelling van Jan Bart Alblas gepaard gaat. Het idee van een onbezoldigd werkzame predikant is – laat ik het zo zeggen – een beetje ongemakkelijk omdat het binnen een team van predikanten met gemengde gevoelens gepaard kan gaan. Alsof met een beroep op roeping zeg maar sluipend navolging gevraagd zou kunnen worden. Welnu, dat is hoe dan ook uitgesloten volgens de richtlijnen voor traktementen. Desalniettemin moet een onbezoldigd predikant een uitzondering blijven. En natuurlijk van de betrokkene uitgaan. Los van de al dan niet intrinsieke motivatie van de nieuwe predikant Alblas. Aan die motivatie (zie boven) is bij de kern Berlijn en bij het breed moderamen geen twijfel. Verder is het wezenlijk, dat het besluit van vorig jaar zonder tegenstemmen genomen is.

Rob Maris, voorzitter

KADER GEZOCHT

Bovenaan is het trefwoord 'kader' gevallen. In een andere betekenis wil ik er indringend op wijzen, dat nieuw vrijwillig kader gezocht wordt. Sinds ruim een jaar wordt al zonder succes gezocht naar een nieuwe scriba en een nieuwe voorzitter van de Commissie van Rentmeesters (CvK). Als u dit leest wordt u vriendelijk verzocht om te overwegen of de ene of de andere functie overwogen kan worden. Uiteraard onbezoldigd! Roeping is niet vereist, maar wat wellicht kan motiveren is de altijd goede sfeer die wij

als breed moderamen in videovergaderingen hebben. Het zou een stap voorwaarts zijn als het werk van dragers van verantwoordelijkheid over meer schouders verdeeld kan worden. Met name in dit zich als positief ontpoppende jaar 2026 is dit een punt wat nog (node) mist!

Nog vragen? Neem contact op met één van degenen die op bladzijde 2 onder "algemene kerkenraad" genoemd worden.

Rob Maris, voorzitter

DANKBAAR

Van Noord-Duitsland (Bevern) naar Noord-Holland (Alkmaar) en mijn eerste kennismaking met de NKiD

Eind september 2025 was ik voor familiebezoek in mijn geboortedorp Bevern (Bremervörde). En in mijn geboortehuis, tegenover de Evangelisch-lutherse 'Heilig-Kreuz-Kirche', lag de Gemeindebrieft "treffpunkt". Daar blader ik graag in en toen zag ik tot mijn grote verbazing, dat er een Nederlandstalige kerkdienst in 'onze' kerk plaats zou vinden! Ik kon het bijna niet geloven, en de NKiD kende ik niet. Op de website vond ik het telefoonnummer van Annie Wagenaar en belde haar op. Mijn vraag was, of de dienst opgenomen zou worden. En Dustin Lindtner nam per omgaande contact met me op. Het was een lang en aangenaam gesprek, waar ik heel dankbaar voor ben. Het voelt zo goed, dat nu ook het 'Liedboek' (waar ik ook uit zing) in de Beverner kerk ligt en de Nederlandse taal er klinkt. Het geeft me een gevoel van verbinding en verbondenheid. En Dustin stuurt mij het 'Schakel-Kontakt' toe, waar ik ook graag in blader en lees. Ook hiervoor ben ik zeer dankbaar.

Mijn weg van Bevern naar Alkmaar: In 1957 ben ik in Bevern geboren, in een boerengezin en tegenover de kerk. In deze kerk ben ik gedoopt en konfirmeert. Ik werkte in het nabije stadje Bremervörde in het secretariaat van een architectenbureau. Door het motorrijden ontmoette ik Peter uit Amsterdam. We zijn, na zo'n 2 jaar heen en weer reizen, in 1987 getrouwd en ik ben naar Nederland verhuisd. In Amsterdam leerde ik Nederlands bij het Goethe-Instituut. Sinds 1988 wonen Peter en ik in Alkmaar.

Na het overlijden van mijn ouders, 24 jaar geleden en kort na elkaar, voelde ik de behoefte om dingen op te schrijven. Ik ging een cursus 'Luisteren naar je pen' (creatief dagboekschrijven) volgen in het Lioba-klooster in Egmond-Binnen. En daar kwam ik voor het eerst in aanraking met de Remonstrantse Kerk (er lag daar een flyer). Kort daarna werden in de Remonstrantse Schuilkerk Alkmaar schrijfdagen gegeven, waar ik vaak aan meegedaan heb. Toen vond ik de Schuilkerk ook al een mooie en bijzondere plek. Via schrijvende vrouwen kwam ik in 2009 bij de voorjaarslezingen, waar ik hen heel dankbaar voor ben. Op aanraden van Thea Cleton kocht ik toen ook het boekje '350 jaar Schuilkerk'.

In 2022 werd ik er op attent gemaakt, dat nog vrijwilligers nodig waren voor de vrijdag-kaasmarkt-openstelling van onze kerk. Ik ging het proberen en ik vind het heel leuk om te doen. Nooit had ik gedacht, dat ik ooit Duitse belangstellende bezoekers in mijn moedertaal over deze Remonstrantse Schuilkerk zou vertellen. En natuurlijk ook over Friedrichstadt in Schleswig-Holstein. Het zijn altijd boeiende en mooie ontmoetingen en gesprekken, waar ik veel van leer. Ook vragen over: wat is nou de kern van de Remonstrantse Geloofs-gemeenschap. Dan probeer ik er iets over te vertellen en daarbij kwam het boekje '350 jaar Schuilkerk' goed van pas.

Zelf heb ik ook nog zo veel vragen. Het is fijn om samen vrijwilligerswerk te doen, een goede manier om met elkaar kennis te maken. Het vrijwilligerswerk is inmiddels uitgebreid. Het doet goed om samen de liturgie te ervaren en ik maak steeds meer kennis met de Bijbel en het Liedboek. Ik voel me hier thuis.

Nog een ervaring van de kaasmarkt-openstelling van onze kerk met als thema: Schuilen in een schuilkerk. Deze keer waren er bezoekers die na hun bezoek weer terugkeerden in de kerk om te schuilen voor een fikse regenbui. Ze gingen rustig op de stoelen zitten wachten. Een bijzonder moment was het, met opnieuw mooie gesprekken. Schuilen in een schuilkerk. Ik hoorde al vaker, dat bezoekers in plaats van 'schuilkerk' spraken over 'schuilkelder', door de oorlogssituaties op dit moment. Toch veranderden ze snel weer van kelder naar kerk. Schuilen in een schuilkerk. Waar men voor een ogenblik (korter of langer) onderdak kan vinden met alle gedachten en twijfels, waar men tot rust en op adem kan komen. Waar men zich ook geborgen kan voelen. Schuilen in een schuilkerk, in het Duits vertellen wij op de vrijdagen dat het 'eine verborgene oder Versteckkirche' is, in het Engels 'a hidden church'. De schuilkerk als schuilplaats of toevluchtsoord. Het is fijn om samen met andere vrijwilligers aan bezoekers over deze schuilkerk te vertellen en dat er vaak mooie gesprekken en ontmoetingen zijn. Ik heb hier een rijk geestelijk en spiritueel leven, waar ik dankbaar voor ben.

*Hartelijke groeten vanuit Alkmaar van een dankbare
Sabine Majenburg-Wilpern*

FOTO: SABINE MAIJENBURG-WÜLLPERN; TXLLXT TXLLXT / CC BY-SA 4.0 HTTPS://CREATIVECOMMONS.ORG/LICENSES/BY-SA/4.0/DEED.NL

PALMZWEIGE UND GEUSENBOTE

Im Jahr 1695 wurde in Berlin, in der Klosterstraße, unter der Anwesenheit des Kurfürsten und des kurfürstlichen Hofes, der Grundstein für die Deutsche Reformierte Parochialkirche gelegt. Das neu errichtete Gebäude wurde dann

1703 eingeweiht, und 1713 schenkte Friedrich Wilhelm I. der Kirche ein holländisches Glockenspiel – leider wurde es bei einem Bombenangriff 1944 zerstört. Zum 300-jährigen Reformationsjubiläum 1817 erfolgte in Preußen der Zusammenschluss von Lutheranern und Reformierten zur Kirche der

Union. Nun hieß das Gotteshaus "Evangelische Parochialkirche".

Bereits im Jahre 1814 wurde in Berlin der "Hauptverein für christliche Erbauungsschriften" gegründet. Schon 1811 verfassten mehrere Männer Erbauungsschriften, die sie privat vertrieben. Der schottische Geistliche Dr. Pinkerton regte sie an, einen Verein zu gründen, und stellte ihnen dazu einen Satzungsentwurf nach dem Muster der Londoner Traktatgesellschaft zur Verfügung. Die Geschäftsräume des Vereins wurden 1856 in die Klosterstraße 67 verlegt. 1860 trat der Prediger der Parochialkirche Wilhelm Ziethe (1824-1901) in den Vorstand des Vereins und 1880 übernahm er dann den Vereinsvorsitz bis 1895.

Ziethe war ein begabter Prediger und Schriftsteller. 1865 begann er, die "Palmzweige" zu schreiben und fast bis an sein Lebensende herauszugeben. Die von ihm begründeten "Palmzweige", kleine Hefte von 16 Seiten mit Umschlag und einem biblischen Farb- bild auf dem Titel, wurden damals alljährlich in vielen tausend Exemplaren, besonders in der Weihnachtszeit und durch die Sonntagsschulen (Kindergottesdienste) an die Kinder verteilt und gerne gelesen.

Wilhelm Ziethe, geboren 1824 in Senftenberg, studierte in Halle Theologie und verstarb 1901 in Freienwalde an der Oder. Fast 500 Ausgaben der Hefte mit ihren Titeln habe ich eruieren können. Leider kamen mir davon bisher nur 20 in die Hände. Alle 20 Geschichten sind spannend zu lesen, oft haben sie einen

konkreten kirchengeschichtlichen oder historischen Hintergrund. Nur den Künstler der biblischen Bilder konnte ich noch nicht ausfindig machen. Auch ist noch unbekannt, wie viele verschiedene biblische Bilder es auf dem Titel gab. Feststellen lässt sich jedoch, dass die Bilder sich auch wiederholten, also verschiedenen Geschichten zugeordnet wurden.

Für die Niederländer dürfte – so meine ich – die Erzählung vom "Geusenboten" interessant sein. Deshalb veröffentlichen wir sie auf unserer Website. Damals in Fraktur gedruckt, ist der eingescannte Text für heutige Leser gut lesbar.

Sigrid Nagy

nederlandse-kerk.de/geusenbote

Literatur:

- Boeckh, Jürgen: Alt-Berliner-Stadtkirchen Band 2, Berlin 1986;
- Naatz, H.: Geschichte der Evangelischen Parochialkirche zu Berlin von 1703-1903, Berlin 1903;
- Der Evangelische Buchhandel, Leipzig 1921

ALS WIJ TOT U BIDDEN, VADER

*Als wij tot U bidden, Vader,
vragen wij geen kalm bestaan,
maar de kracht en de volharding
in vertrouwen voort te gaan.*

*Ook om louter groene weiden
vragen wij U, Vader, niet,
maar op ongebaande wegen
vol te houden met een lied.*

*Of alleen om rustig water,
waar niets rest dan stil te staan,
maar om kracht het levend water
uit de harde rots te slaan.*

*Bron van kracht in bange uren,
die ons loodst door storm op zee,
bij ons pogen, bij ons falen,
Vader, ga zo met ons mee!*

Het is een kort lied van vier coupletten, waarin God wel direct aangesproken wordt ('Vader'), maar waar het verder gaat over wat er in een gebed wel en niet thuishoort. De eerste drie coupletten beginnen met waar bidden niet voor bedoeld is, nl. vragen om ons leven maar zo makkelijk mogelijk door te komen ('kalm bestaan', 'louter groene weiden', 'rustig water'). Dus bidden betekent niet vragen om een rustig voortkabelend bestaan of geen al te grote golven op het water van ons leven. Het komt juist op iets anders aan: als het wél moeilijk wordt op ons levenspad, als het níet gaat zoals we het zouden willen, mogen wij God vragen om hulp en steun om door de problemen heen te komen. Bidden betekent: vragen om kracht om door te gaan als het moeilijk wordt, om steun als de weg voor ons bochtig en moeilijk begaanbaar blijkt te zijn, en om hulp op een plek waar we die hard nodig hebben.

Die hulp en steun komen tot uitdrukking in woorden als: kracht – volhouden – volharding – vertrouwen – krachtbron – loods – levend water.

In het vierde en laatste couplet zit een stuk overgave: we proberen het wel, maar het lukt zo vaak niet. Gevolgd door de centrale vraag die we in gebed vanuit vertrouwen altijd mogen stellen: Vader, wilt U bij ons zijn, als we bang zijn, als het stormt in ons leven, als we de weg niet meer zien. >

Het lied dat hier toegelicht wordt, komt deze keer niet uit het Liedboek. Theoloog en dichter Sytze de Vries bracht in 2012 de bundel "Het liefste lied van overzee" uit (met een tweede deel in 2015), waarvoor hij Nederlandse teksten of vertalingen op mooie Engelse kerkmelodieën maakte. "Als wij tot U bidden, Vader" is lied 7 uit deze verzameling.

> ALS WIJ TOT U BIDDEN, VADER

Vanuit de tekst van dit mooie lied zijn makkelijk bruggetjes te maken met andere bekende teksten met dezelfde thematiek. Ik denk bijvoorbeeld aan hoe Gods hulp in "Voetstappen in het zand" in de laatste strofe tot uitdrukking komt:

*De Heer keek toen vol liefde mij aan,
en antwoordde op mijn vragen;
"Mijn lieve kind, toen het moeilijk was,
toen heb ik jou gedragen."*

Of aan de belofte in Psalm 121: 7-8:

*De Heer behoedt je voor alle kwaad,
Hij waakt over je leven,
de Heer houdt de wacht
over je gaan en je komen
van nu tot in eeuwigheid.*

Ook speelden er een paar teksten van Visje (zeg maar:

**God geeft niet altijd
wat je vraagt,
wel
wat je nodig hebt**

**Als je bidt,
geef God dan
geen instructies,
maar luister
wat Hij zeggen wil**

een soort christelijke variant van Loesje) door mijn hoofd:

**God beantwoordt
jouw gebed
op Zijn manier**

De Visje-teksten zijn – met een dikke taalkundige knipoog – natuur-

lijk bedoeld als aanjager voor een gesprek, maar het laatste citaat vind ik wel doeltreffend in dit kader: bidden is niet het indienen van een wensenlijstje, maar vanuit Godsvertrouwen werken aan een levende relatie met God. De Vader weet wat wij nodig hebben, en niet onze wil, maar Zijn wil geschiede. Juist als we verwachten dat het niet makkelijk wordt op onze levensweg, mogen we erop vertrouwen en erom vragen, dat Hij ons bijstaat. We moeten het wel zelf doen, maar niet alleen.

Het lied van Sytze de Vries is een bemoedigende tekst op een mooie Engelse kerkmelodie, beluistert u vooral de opname via de QR-code als u het lied nog niet kent.

youtu.be/10gAshz_1h8

Marjolein Kranse

VARENDE GEMEENTE

Duisburg-Ruhrort en Mannheim zijn plaatsen met kerkdiensten, bedoeld voor schippers en georganiseerd door de Varende Gemeente.

Het spreekt echter vanzelf dat alle anderen eveneens van harte welkom zijn.

Info: devarendegemeente.nl

Leendert Hoogendoorn
E-mail: msvolonta@icloud.com

DUISBURG-RUHRORT

 Ds. Dirk Meijvogel,
Tel.: +31 631041389
E-mail: info@devarendegemeente.nl

 Iedere zondag, 10.30 uur, Evangelische Kirche, Apostelstraße 58, Duisburg-Laar

07.06. Ds. W.P. van der Hoeven
14.06. Ds. D. Meijvogel
21.06. Ds. G. Vos
28.06. *voorganger nog niet bekend*
05.07. Dhr. R. Verkaik
12.07. Ds. D. Meijvogel
19.07. Dr. H.A. Post
26.07. Ds. E. Kolkert
02.08. Ds. H. Perfors
09.08. Dr. T. Hettema
16.08. Ds. D. Meijvogel
23.08. Ds. D. Meijvogel
30.08. Ds. A.D.C. de Bruijn

MANNHEIM

 Iedere zondag, 10.30 uur, Hafenkirche, Kirchenstraße 15, Mannheim

07.06. Dhr. T. van Zuilekom
14.06. Ds. P.E.G. Wiekeraad
21.06. Ds. L. Kruger
28.06. Dr. T. Hettema
05.07. Ds. H. Perfors
12.07. Ds. A. van Duinen
19.07. Ds. G.J. van den Top
26.07. Ds. C.N. van Dis
02.08. Ds. D. Meijvogel
09.08. Ds. L. Krüger
16.08. Ds. E. Kolkert
23.08. Ds. C. van Dam
30.08. Ds. J. de Wit

KERN ELBE-WESER / BALJE

T. Nolting-Bloemhof, Tel. 04745 7596,

E-mail: balje@nederlandse-kerk.de

19.07. 13.30 uur, kerkdienst in Bevern,
Dustin Lindtner

06.09. 10.30 uur, Buitendag, Heilig-Kreuz-Kirche,
Hauptstr. 18, Bremervörde-Bevern

Omzien naar elkaar

Sinds het einde van de zomer van 2024 moeten wij het als kerngemeente Elbe-Weser zonder predikant stellen. Wij zijn dankbaar dat wij als kernraad een weg hebben gevonden om onze kerngemeente toch in het leven te kunnen houden. Omdat wij onze werkzaamheden als leden van de kernraad op basis van vrijwilligerswerk verrichten, zijn onze mogelijkheden en onze tijd helaas beperkt. Toch willen we hiermee duidelijk aangeven dat niemand in onze kerngemeente vergeten is. Wie graag contact wil, kan bellen met Tiet Nolting-Bloemhof 04745 7596 of mailen naar balje@nederlandse-kerk.de. We bekijken dan graag samen wat past en wat mogelijk is. Laten we graag in contact blijven!

Kerkdienst op 15 maart 2026

Op 15 maart vierden wij als kerngemeente Elbe-Weser onze eerste kerkdienst van het jaar 2026. Nadat de dienst afgelopen oktober in Bevern goed is bevallen, kwamen we daar opnieuw samen. In de koude tijd van het jaar vinden alle kerkdiensten in Bevern plaats in het 'Haus der Gemeinde' – zo ook de onze. De sfeer was

zeer gezellig en in totaal kwamen 13 personen bijeen. Naast de vaste kerkgangers mochten we zowel bekende gezichten van vorig jaar alsook nieuwe geïnteresseerden in ons midden verwelkomen. Al voor het begin van de dienst ontstonden er kleine gespreksgroepjes, terwijl de klokken de dienst inluidden.

Inhoudelijk stond de kerkdienst geheel in het teken van de veertigdagentijd – een tijd van bezinning op het lijden en sterven van Jezus, maar tegelijk ook op de hoop die daaruit voortkomt. Dit werd vooral zichtbaar door de liturgische kleur roze, die op de vierde zondag van deze tijd als een lichtere vorm van paars staat voor hoop en vertrouwen midden in een meer ingetogen periode, en die ook op het liturgieblad zichtbaar was gemaakt. Centraal in de preek stond de gelijkenis van de zaaier. Daarbij werd duidelijk dat God zijn woord en zijn liefde royaal onder de mensen uitstrooit – zonder te berekenen waar het op vruchtbare grond valt en waar niet. Zo mogen wij erop vertrouwen dat Gods woord altijd goede vrucht voortbrengt en ook ons in beweging zet om liefde en hoop door te geven.

Na de kerkdienst bleven we nog samen bij koffie en gebak. Tot een rondje sjoelen kwam het dit keer niet, omdat er veel gesprekken en vragen ontstonden over de kerkdienst en de NKiD. Daarnaast werden er nieuwe ideeën verzameld over hoe wij als kerngemeente Elbe-Weser in de toekomst nog zichtbaarder kunnen worden en sterker kunnen worden waargenomen. Zo kijken wij – ongeacht hoeveel zaad uiteindelijk opkomt – hoopvol naar de toekomst en leggen wij groei en bloei in Gods hand, bij wie geen enkel zaad verloren gaat.

Komende kerkdienst

Wanneer wij deze Schakel in handen hebben, zal onze kerkdienst op 17 mei 2026 in Balje al hebben plaatsgevonden. Over deze kerkdienst zullen wij in de volgende Schakel uitgebreider berichten.

Op 19 juli vieren wij om 13.30 uur weer een kerkdienst in de kerk in Bevern. Aansluitend is er weer een gezellig samenzijn met koffie, gebak en een rondje sjoelen in het 'Haus der Gemeinde'.

Ook op ons WhatsApp-kanaal 'Kerngemeente Elbe-Weser' is er regelmatig actueel nieuws. Bijvoorbeeld ook overdenkingen over verschillende onderwerpen. Wie wil, kan er gerust eens een kijkje nemen door de QR-code op deze pagina te scannen.

Buitendag 2026

Wij willen ook van harte uitnodigen voor onze volgende Buitendag. Omdat onze eerdere kerkdiensten in Bevern goed zijn bevallen, hebben we besloten om ook onze jaarlijkse Buitendag dit jaar in Bevern te vieren. Op zondag 6 september is iedereen vanaf 10.30 uur welkom in Bevern. We beginnen met een kopje koffie in het 'Haus der Gemeinde' en laten ons vervolgens om 11.00 uur door het geluid van de kerkklokken uitnodigen in de mooie Heilig-Kreuz-Kirche, waar we samen een feestelijke kerkdienst zullen vieren. Na de dienst kijken we uit naar een gezellige dag met goede gesprekken, lekker eten en misschien ook spelletjes. We vragen iedere gast om iets te eten mee te nemen, zodat we dit samen als buffet kunnen delen.

Hartelijk welkom! Dustin Lindtner

KERN BERLIJN

Predikant vanaf juni a.s.:

Ds. Jan Bart Alblas, Ossietzkystr. 19, 13187 Berlin
Tel. +49 152 07854166
E-mail: alblas@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst, 3e zondag van de maand,
Casalis-Saal, Friedrichstadt-Kirche,

Gendarmenmarkt, 14.00 uur

21.06. 14.00 uur, ds. Wim in 't Hout en ds. J.B. Alblas
sr. – bevestiging van Jan Bart Alblas in het
ambt van predikant

19.07. 14.00 uur, ds. Jan Bart Alblas

16.08. 14.00 uur, ds. Marjolein den Dulk

Presentie kerngemeente Berlijn

Na de winter is er in Berlijn vaak een moment waarop de stad ontwaakt uit een winterslaap. Het aantal evenementen neemt dan toe en ineens lijkt iedereen aanwezig te zijn. Namens de kern kon ik op verschillende momenten present zijn. Bij de Roemeens Orthodoxe kerk mocht ik een paar verzen uit het Paasevangelie in het Nederlands voorlezen. Deze kerk heeft de gewoonte Johannes 20 in zo veel mogelijk talen voor te lezen. Een inspirerend ritueel waarmee de goede boodschap van het leven klinkt voor de hele wereld.

Als Nederlandse kerk waren we dit jaar uitgenodigd voor de besloten bijeenkomst voor koningsdag. Verschillende sprekers, en natuurlijk bitterballen en saté faciliteerden een typisch Berlijns netwerkevent.

Op 4 mei was de kern een van de kransleggers in Sachsenhausen. Hier organiseert de ambassade een avond rondom de dodenherdenking.

Bevestigingsdienst Jan Bart Alblas

In de dienst in juni hoop ik bevestigd te worden in het ambt van predikant. Na maanden (in een bepaald opzicht, jaren) van voorbereiding kunnen we overgaan tot dit officiële moment. Zowel Wim in 't Hout als mijn vader zullen een rol spelen in de dienst, net zoals veel anderen die ondersteunen bij de voorbereiding. Ik kijk uit naar deze volgende stap en ben benieuwd hoe het zal zijn mijn taken als 'echte' predikant te vervullen. We hebben verschillende connecties binnen en buiten de stad uitgenodigd en hopen op die manier ons zichtbaar te kunnen maken in de stad.

Activiteiten

Verder gaan we door het jaar in het ritme van de diensten en andere activiteiten. De laatste maanden kon Jan Herman ons weer muzikaal begeleiden. Het is leuk om te merken dat er ook steeds weer gasten komen in de diensten. De gesprekskring vindt maandelijks plaats, voor de exacte tijd en plaats verwijs ik naar de nieuwsbrief.

Een hartelijke groet uit Berlijn, Jan Bart Alblas

NOORDWEST

Predikant

Ds. Jan Adriaanse, Alt Lage 2,
49828 Lage (Dinkel)

Tel.: 0170 7161792

E-mail: adriaanse@nederlandse-kerk.de

De wereld is onrustig, de spanningen worden helaas niet minder. Onze ogen zijn gericht op het Midden-Oosten. Elke dag is de situatie weer anders en we maken ons zorgen en voelen ons betrokken bij zoveel 'gewone' mensen die slachtoffer zijn van onrecht en geweld. We bidden hartstochtelijk om vrede en proberen vast te houden aan de beloften van Gods toekomst.

In onze Nederlandse Kerk zijn we dankbaar voor de nieuwe ontwikkelingen. Naast Geurt Smink en pastor Jan die aan de slag zijn gegaan in respectievelijk Düsseldorf en München-Karlsruhe is er vanaf juni officieel ook in Berlijn een nieuwe voorganger. We verheugen ons dat Jan Bart Alblas daar als predikant bevestigd wordt en het kerkenwerk voor zijn rekening neemt.

Ds. Jan Adriaanse

KERN EMS-WESER / SCHWEI

Ina Morssink, Tel.: 0162 1955621

E-mail: schwei@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst, St.-Secundus-Kirche,
Lindenstraße 20, Schwei

28.06. 11.00 uur, ds. Jan Adriaanse

30.08. 11.00 uur, ds. Jan Adriaanse – buitendag

Het voorjaar is aangebroken. Het werk op het land is alweer volop aan de gang. We hopen op gunstige omstandigheden en een goed seizoen.

Als Nederlandse gemeente zien we ernaar uit ook de komende tijd met regelmaat bij elkaar te komen om de dienst te vieren en elkaar te ontmoeten in de St.-Secundus-Kirche en/of het Gemeindehaus in Schwei.

Eind augustus hebben we onze buitendag. Waar de buitendag dit jaar gehouden wordt is op dit moment nog niet bekend. Het duurt nog even, maar we hopen er binnenkort meer over te horen.

Ds. Jan Adriaanse

KERN MÜNSTER

Marja Kretschmann-Weelink,

Tel.: 0251 9288717

E-mail: muenster@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst, Johannes-Kapelle,
Bergstr. 36, Münster

12.07. 10.30 uur, ds. Jan Adriaanse – buitendag

11.10. 10.30 uur, ds. Jan Adriaanse

In juli hebben we onze buitendag op onze vertrouwde locatie, waarbij we Akke danken voor de ruimte en de faciliteiten om de buitendag te vieren.

Oproep voor nieuwe kernraadsleden

De afgelopen tijd is meerdere keren aandacht gevraagd voor het feit dat we op zoek zijn naar kernraadsleden. Dit is des te meer belangrijk omdat Marja Kretschmann-Weelink en Jan Kamphorst na vele jaren inzet hebben aangegeven deze zomer te stoppen als lid van de kernraad van Münster. We hopen dat het stokje kan worden doorgegeven en dat we de volgende keer daar iets over kunnen melden.

Ds. Jan Adriaanse

NKiD

KERN DÜSSELDORF

 Predikant: Ds. Geurt Smink, Vrouwenmantel 71,
2871 NS Schoonhoven, Tel.: +31 6 4229 8174
E-mail: smink@nederlandse-kerk.de
Betty Stomphorst, Tel.: 02131 4029631
E-mail: duesseldorf@nederlandse-kerk.de

 Kerkdienst, 3^e zondag van de maand, Paul-Gerhardt-Haus, Heerdter Landstraße 30, Düsseldorf
21.06. 10.30 uur, ds. Geurt Smink
19.07. 10.30 uur, ds. Geurt Smink
In augustus is er geen kerkdienst

Inmiddels hebben we de weg in en naar de kerk wat gevonden en mocht ik een aantal keren preken. Het is zeker weer een nieuwe ervaring na een halve eeuw werk in de kerk. Er waren de laatste maanden een paar bijzondere ervaringen, die ik graag melden wil. In de dienst van maart vierden we avondmaal, een mooie ervaring. De dienst van april werd met Pasen gevierd – vooral wegens onze vakantie daarna. Van deze dienst vindt u hierbij een paar foto's, van de met narcissen getooide kerk en het binnendragen van de nieuwe paaskaars. Ik laat niet onvermeld dat Marieke zich voor deze dienst wel heel erg heeft ingezet met narcissen en soep. Er was ook echt Duits paasbrood.

Vooruitblik

4 mei de herdenking op de begraafplaats, zoals al jaren een gebruik.

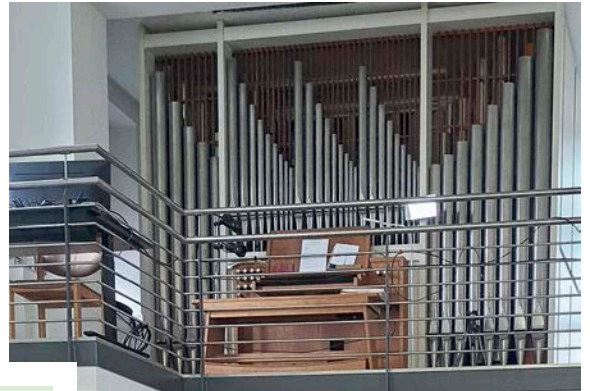
Kerkdiensten op 17 mei (tussen hemelvaart en Pinksteren), 21 juni (hoogzomer) en 19 juli.

Wees weer van harte welkom!

Ik merk dat veel dingen anders gaan dan elders en probeer me daaraan aan te passen!

Van andere contacten (behalve de apps) komt helaas nog weinig: helaas is er geen actuele ledenlijst, die in veel kerken goed van pas komt!

*Graag weer tot ziens! Vriendelijke groet,
Geurt en Marieke Smink*

ZUID

Predikant

Jan, pastor regio zuid
E-mail: volgt nog

KERN KARLSRUHE

Roel Balk,
E-mail: karlsruhe@nederlandse-kerk.de
Henny Kampe,
E-mail: hk.karlsruhe@nederlandse-kerk.de

Afscheid van ds. Klaas Touwen

Op maandagmiddag 9 maart nam Klaas Touwen afscheid van de kern Karlsruhe, heel toepasselijk in een bejaardentehuis, in Wohnstift Rüppurr. De bijeenkomst begon met een middaggebed in de kapel van het tehuis. Passend bij de zondag ervoor, zondag Oculi, was de centrale tekst Joh. 4: 3-26, over de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw aan de Jakobsbron in Samaria. Daar openbaarde Hij zich aan deze vrouw als de Messias.

De groep was maar klein, 11 personen, maar er was gelukkig een organist, zodat we goed met elkaar een aantal mooie liederen konden zingen. Na een korte afscheidsrede, waarin de diverse aspecten

van Klaas' werk in de kern gememoreerd werden, hadden we, onder het genot van een kop koffie of thee met gebak, nog een gezellig uur met elkaar in het restaurantje van het tehuis, waarna we van Klaas en z'n vrouw afscheid namen.

Gesprekskring

Op maandagochtend 13 april kwamen we bij elkaar in het appartement van Els Buijs. De route was eenvoudig te vinden. En bij de ingang werd mij zeer vriendelijk de weg gewezen. En Els stond me op haar eigen verdieping al bij de lift te verwelkomen. We hebben gesproken over de ark van Noach. Hij deed eerst een venster open. Een paar weken later ging het dak eraf! Uit je dak gaan. Of een gat in de lucht springen. Het open dak van Noachs ark nodigde ons uit om met elkaar te delen, wanneer in jouw eigen leven het dak eraf ging. Hoe kreeg je verbinding met de hemel boven je? Welke beknelling of beperking heb je in de loop van je leven los gelaten. Het was een fijn gesprek.

Wat willen jullie volgende keer bespreken? Op die vraag kwam het volgende antwoord: Een bijbelgedeelte in aansluiting op de actualiteit. Dat gaan we volgende keer doen. Op maandag 4 mei lezen we uit 2 Kronieken 7 vers 11 tot 22. Deze tekst is recent voorgelezen door president Trump. De volgende gesprekskringen zijn op 15 juni en 13 juli. De locatie wordt nog afgesproken en via de uitnodiging een week van te voren meegedeeld.

Muziek, schilderkunst en kennismaken

Bij het vertrek mocht ik nog kijken in de muziekzaal beneden in Wohnstift Rüppurr. Ik was benieuwd naar de vleugel. Wat een heerlijke warme klank heeft dat instrument. En een fijne aanslag. Daar is nog eens iets moois mee te doen. En daar komt nog iets prachtigs bij. Er hangen mooie schilderijen in de Wohnstift. Daar kijk ik met verwondering, met bewondering naar. Het nodigt uit om daar volgende keer weer naar te kijken. Schilderkunst bekijken, en dan ook muziek erbij. Daar is nog eens iets moois mee te bedenken.

Persoonlijk kennismaken. Ja, dat kunnen we volgende keer wat meer aandacht geven. Het zou fijn zijn over en weer wat van elkaars persoonlijke achtergrond met elkaar te delen. Zo iets past, als je mij vraagt, in het directe persoonlijke contact.

En nog even over de reis van München naar Karlsruhe. Om wat meer van het landschap te kunnen zien, ben ik een poos van de snelweg af gegaan. Wat kleinere wegen genomen. Heuvels. Bossen. Rotspartijen. Het was een heerlijke rit door afwisselend landschap. Echt genieten.

Hartelijke groet, Jan, pastor regio Zuid

Roel Balk

KERN MÜNCHEN

 Natasja van den Engel
E-mail: muenchen@nederlandse-kerk.de

 Kerkdienst als regel op de tweede zondag van de maand, 11.30 uur, als regel in de Ev. Reformierte Kirche, Reisingerstr. 11

14.06. 11.30 uur, Jan, pastor regio zuid

12.07. 11.30 uur, Jan, pastor regio zuid

In augustus is er geen kerkdienst

13.09. 11.30 uur, Buitendag, ev. Handwerker-Waldheim, Geigerstr. 33, 82116 Gräfelfing

Afscheidsdienst ds. Klaas Touwen

Op 8 maart 2026 hadden we een feestelijke afscheidsdienst van onze predikant ds. Klaas Touwen. Naast de regelmatige bezoekers van de Nederlandse kerkdiensten, waren er meer dan 10 genodigden aanwezig. Er waren een aantal familieleden van de predikant aangereisd. Namens het moderamen van de Nederlandse Kerk in Duitsland was de penningmeester Hendrik Schreuder aanwezig en van de evangelisch-reformierte gemeente waar we altijd te gast zijn, woonde Pfarrerin Heike Blikslager de dienst bij. Dat ds. Klaas Touwen heel wat contacten gelegd heeft in München was te zien aan de verschillende hoogwaardigheidsbekleders die we tijdens de kerkdienst mochten ontvangen. Van de Evangelisch-Lutherische Kirche was Stadtdekan Dr. Bernhard Liess persoonlijk aanwezig. Susanne Odin was gekomen als vertegenwoordiger van de Fachstelle Interkulturell Evangelisch in Bayern. Eun-Sil Song, Pfarrerin der Koranischen Sarang-Gemeinde was er namens het bestuur van Interkulturell Evangelisch in München (IKEM) en ook Pfarrer en Kirchenrat Dr. Björn Mensing van de Evangelische Versöhnungskirche in der KZ-Gedenkstätte Dachau woonde de Nederlandstalige kerkdienst bij.

Aan het begin van de dienst werden de kaarsen op het altaar door de jongste aanwezige, de tweejarige Noah, met zijn moeder Alise Bartsch aan de paaskaars aangestoken. Aan het einde van de dienst werd het neerleggen van het ambt als predikant symbolisch getoond met behulp van twee via de lont met elkaar verbonden kaarsen. Ds. Klaas Touwen hield de ene kaars vast en als vertegenwoordigers van de gemeente hielden Hendrik Schreuder (moderamen) en Natasja van den Engel (kernraad) de andere kaars vast. De paarskaars werd gebruikt voor het ontsteken van de lont tot de twee kaarsen losraakten. Na de kerkdienst was er een receptie waarin toespraakjes werden gehouden door de verschillende genodigden en mensen uit de eigen kerk.

We zijn heel dankbaar voor de 3,5 jaar waarin we samen op weg mochten zijn en voor de nieuwe ideeën die ds. Klaas Touwen ingebracht heeft: van de Engelse zitplaatsindeling tijdens de kerkdiensten (tegenover elkaar in plaats van naast en achter elkaar) en het a capella zingen, de banden die hij aanhaalde binnen het IKEM en de contacten die hij onder andere legde met het Münchener Studentenpastoraat en de Versöhnungskirche in Dachau. Hij was de initiatiefnemer voor de Taizéreis voor jonge volwassenen die vorige zomer plaatsvond. Door zijn inzet was er tevens een interessante ontmoeting met reizigers uit Nederland die met het Nederlands Dachau Comité een bezoek aan Dachau brachten tijdens de herdenkingsweek rondom 80 jaar bevrijding. In die week was er op initiatief van Klaas Touwen ook nog de lezing van Peter Sierksma bij het Nederlands Consulaat.

We zijn ook dankbaar voor de fijne gesprekken die bijvoorbeeld bij de gesprekskring plaatsvonden. In het kleine groepje kwamen we tijdens een kleine maaltijd in gesprek over van alles en nog wat. Het tweede deel van de avond bespraken we de tekst van een lied uit het liedboek of een bekende bijbeltekst. Onze oudste deelneemster, Lous Schimmelpenninck, had Klaas Touwen bij zijn laatste gesprekskring toegesproken en hem bedankt voor deze aangename uren.

We wensen Klaas Touwen veel tijd voor gezin en kleinkinderen, voor vrienden en voor hobby's die misschien lang op de achtergrond stonden. We wensen hem rust en ruimte om te genieten en om nieuwe ritmes te vin-

den. En gezondheid en kracht voor de komende jaren, zodat deze periode licht en vreugdevol mag zijn. We wensen hem zegen over de weg die voor hem ligt, dat God nabij blijft in alles wat komt.

Rondleiding over het alte Südfriedhof in München

Na de receptie was er nog een bijzonder evenement. Annelore Erhardt gaf een rondleiding over het alte Südfriedhof, dat vlakbij de kerk ligt. Eerst vertelde ze over de geschiedenis van de begraafplaats en daarna liepen we langs de graven. Bij graven van de meest bekende personages stonden we even stil en Annelore vertelde er leuke anekdotes over. Het was een interessante middag. Bedankt Annelore!

Natasja van den Engel

Verbintenis van pastor Jan op 12 april 2026 te München

Op 12 april 2026 werd Jan, pastor regio zuid, verbonden aan de Nederlandse Kerk in Duitsland. De intredienst vond plaats in het gebouw van de Ev.-Reformierte Kirche in de Reisingerstraße te München. De dienst werd ingeleid door zijn voorganger ds. Klaas Touwen. Het was een feestelijke dienst met muzikale omlijsting. Er waren ook enkele eregasten aanwezig – o. a. Pfarrer Gottfried Rösch (Leiter van het Evangelisches Migrationszentrum in München); Pfarrer Markus Hildebrandt Rambe (Fachstelle Interkulturell Evangelisch Bayern) en Annelies Faro (Consul Generaal voor Zuid Duitsland).

De kerkdienst werd afgesloten met een mooi instrumentaal stuk ('Air' van Bach), gespeeld door Jeanine Daller (viool) en pastor Jan (piano). Na de dienst werd de nieuwe predikant door een aantal mensen, waaronder Rob Maris, Pfarrer Hildebrandt Rambe en de kernraad van München, met een korte toespraak verwelkomd. Aansluitend was er een receptie met koffie en gebak, en gelegenheid om pastor Jan te feliciteren met zijn nieuwe functie in Zuid-Duitsland. We verheugen ons op de samenwerking met hem en wensen hem voor zijn ambt van harte Gods zegen toe.

Tevens was deze kerkdienst de laatste officiële handeling van ds. Klaas Touwen in zijn kerkelijke ambt bij de NKiD. We bedanken Klaas Touwen voor alles wat hij in de regio Zuid gedaan heeft, en wensen hem voor de toekomst het allerbeste toe.

René Blokker

Intrededienst

Het was een fijne kerkdienst. Ds. Klaas Touwen opende de dienst. Het ontroerde me door hem bevestigd te worden als zijn opvolger. Ik zal de dienst met liefde doen. Samen het evangelie van Jezus Christus ter harte nemen, en daar inspiratie uit putten tot liefdevol leven, positief bijdragend aan onze omgeving. Dank jullie wel voor het vertrouwen, dat je me gegeven hebt en dank voor het toezigen van de zegenbede.

In de afgelopen maanden is er een goed contact gegroeid tussen Klaas Touwen en mij. Ik was daarom blij, dat hij positief op mijn verzoek inging om de bevestiging te doen.

Fijn was het om jullie, beste gemeenteleden, te ontmoeten. Sommigen van jullie had ik al eerder ontmoet bij de kennismaking in november vorig jaar. Anderen zag ik voor het eerst. En er waren ook gasten. Dat is van bijzondere waarde. Dr. Gottfried Rösch, Leiter des evangelischen Migrationszentrums München was er. Ook Pfarrer Markus Rambe was aanwezig namens de Fachstelle für interkulturelle Öffnung und die Arbeit mit evangelischen Gemeinden unterschiedlicher Sprache und Herkunft. En de Consul Generaal voor Zuid Duitsland, Annelies Faro, was aanwezig. Ik was heel blij met hun komst. En deze contacten zal ik graag onderhouden, elk op een manier die past bij de aard van het contact.

Mijn vrouw was er niet bij. Op de buitendag in Fulda komt zij wel mee. Degenen, die daar ook naar toe gaan, kunnen haar dan ontmoeten. Mijn zus en zwager vier-

den hun huwelijksjubileum. Mijn vrouw en ik vonden het belangrijk, dat in ieder geval één van ons beiden ook bij de familie aanwezig zou zijn. U zult snappen, dat ik extra blij was, dat onze zoon en zijn vriendin wel bij de kerkdienst en mijn bevestiging aanwezig konden zijn op 12 april.

Het contact na de kerkdienst doet goed. Rustig met elkaar praten. Kopje koffie met wat lekkers. Fijn is dat. En wat

waren er heerlijke lekkernijen! Hartelijk dank aan degenen, die dat klaargemaakt en voorbereid hebben.

Na deze kerkdienst bleef de muziek van Bach door me heen gaan. Het 'Air' van Bach. Ik vond het een feest om die fijnzinnige vioolmuziek op de piano te mogen begeleiden. Muziek ... dat houden we erin.

Dachau

Op de heenweg naar München toe ben ik eerst naar Dachau gegaan, naar de Gedenkstätte en naar de Versöhnungskirche. Daar zijn we als gemeente van München op 3 mei uitgenodigd om de oecumenische kerkdienst bij te wonen. Het is dan de eerste zondag na 29 april, de bevrijdingsdag van het kamp. In voorbereiding op die komende kerkdienst van 3 mei wilde ik er graag zijn en de indrukken opdoen. Het heeft me diep geraakt.

Gesprekskring en kennismaken

De gesprekskring is altijd op de zaterdag voor de kerkdienst. Op het moment van dit schrijven is de volgende gesprekskring op zaterdag 2 mei. Het adres weet ik nog te vinden: de gezellige huiskamer van Lous. Daar hopen we elkaar dan weer te ontmoeten. De komende data zijn 13 juni, 11 juli en 12 september. Locatie en aanmelding via mij of Natasja van den Engel.

Nader kennismaken zal goed doen. Als je mij vraagt: graag in direct contact. Ik zal eens overleggen met de kernraad, of we daar na afloop van de eerstvolgende "normale" kerkdienst in München (14 juni) tijd voor kunnen inruimen. En anders bij een andere gelegenheid. In ieder geval hoop ik spoedig wat meer persoonlijke dingen met jullie te delen, over ons dagelijkse leven, onze kinderen, hobby en sport. Daar maken we dan iets gezelligs van.

Hartelijke groet, Jan, pastor regio Zuid

ZORG GOED VOOR DE AARDE!

God heeft de aarde prachtig gemaakt. Het is onze opdracht om er goed voor te zorgen, maar dan doen we vaak niet. Wat kun jij doen voor het klimaat, zodat het beter gaat met de aarde? Met dit knutselidee kun je hier zelf aan bijdragen: een draaiende wereld met ideeën die goed zijn voor het klimaat.

Wat heb je nodig?

- 2 papieren bordjes
- schaar
- splitpen
- kleurpotloden/stiften

Zo maak je het:

- 1 teken in het midden van het eerste bordje de aarde en knip deze daarna voorzichtig uit
- 2 draai het tweede bordje om (want op de ribbeltjes kun je niet tekenen) en teken op de rand rondom het midden dingen die goed zijn voor de aarde en het klimaat; schrijf bovenaan: "Wat kan ik doen?"
- 3 leg de aarde midden op het bordje waarvan je de rand versierd hebt en verbind de aarde en het bordje in het midden met een splitpen
- 4 draai nu de aarde rond en ontdek iedere keer een ander goed idee!

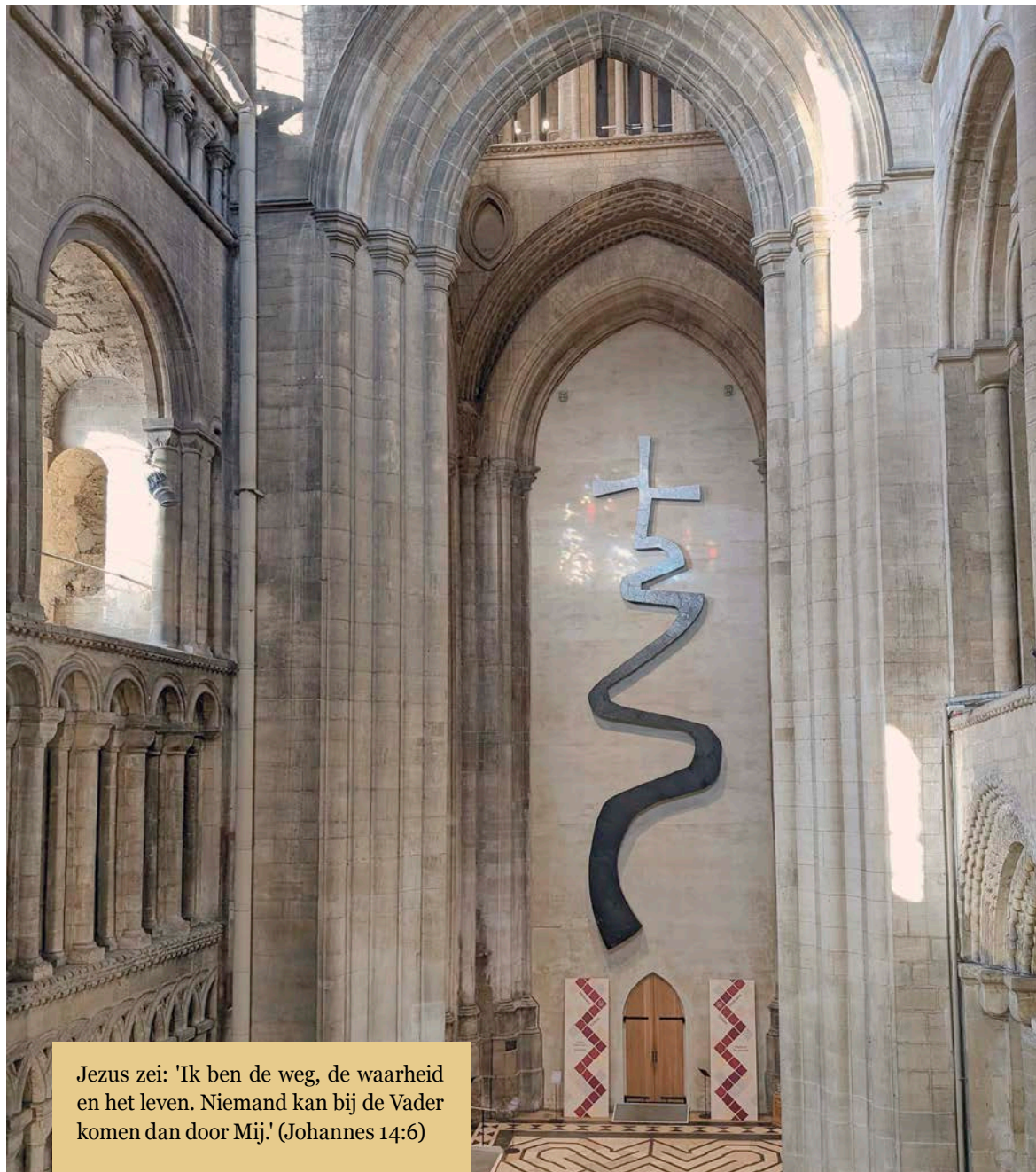
Ideeën om op je ring te tekenen:

	fietsen of wandelen		afval scheiden
	minder water gebruiken		energie besparen
	planten en bomen		lief zijn voor dieren

Je kunt ook God vragen om ons te helpen door het volgende gebed te bidden:

"Lieve Heer,
Dank U wel voor de mooie aarde.
Wilt U ons helpen om
goed voor Uw schepping te zorgen,
elke dag weer?
In Jezus' naam,
amen"

Op de achterpagina van Schakel-Kontakt vindt u sinds kort een nieuwe vaste rubriek: Tot slot, die gevuld wordt met een mooie foto en een korte tekst. Heeft u zelf een idee, een foto en/of mooie woorden om deze pagina mee te vullen? Laat u het de redactie dan weten via schakel-kontakt@nederlandse-kerk.de.

Jezus zei: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand kan bij de Vader komen dan door Mij.' (Johannes 14:6)

Dit prachtige kunstwerk, genaamd 'The way of life' (de levensweg), bevindt zich in een Engelse kathedraal in de regio Cambridge. Raadpleeg voor meer achtergrondinformatie de website van de kunstenaar.

